Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MICHALA BOBEKA
przedstawiona w dniu 28 lipca 2016 r.[1]

Sprawa C-289/15

Grundza

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Krajský súd v Prešove (sąd rejonowy w Preszowie, Słowacja)]

Współpraca sądowa w sprawach karnych — Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW — Obywatel państwa wykonania orzeczenia skazany w państwie wydania orzeczenia za przestępstwo utrudniania wykonania decyzji administracyjnej — Warunek podwójnej karalności

I – **Wprowadzenie**

1. Jozef Grundza jest obywatelem słowackim. Został zatrzymany, gdy prowadził samochód ulicami Pragi z naruszeniem decyzji czeskiego organu administracyjnego zakazującej mu prowadzenia pojazdów silnikowych. Następnie został skazany przez czeski sąd na karę 15 miesięcy pozbawienia wolności za między innymi „utrudnianie wykonania decyzji administracyjnej".

2. Na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW[2] właściwy czeski organ sądowy wystąpił o uznanie wyroku w sprawie J. Grundzy i wykonanie orzeczonej wobec niego kary na Słowacji. Jednakże sąd słowacki, do którego skierowano ów wniosek, ma wątpliwości co do tego, czy w sprawie spełniony został warunek podwójnej karalności, mając na uwadze, że decyzja, której wykonanie było utrudniane, została wydana przez organ czeski, a nie przez organ słowacki.

3. W niniejszej sprawie do Trybunału zwrócono się z wnioskiem o dokonanie wykładni warunku podwójnej karalności w kontekście art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909. Które elementy są istotne i na jakim poziomie abstrakcji należy je rozpatrywać, aby uznać, że warunek podwójnej karalności został spełniony?

II – **Ramy prawne**

A – *Prawo Unii*

4. Zgodnie z art. 3 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 jej celem „jest określenie zasad, zgodnie z którymi państwo członkowskie, aby ułatwić resocjalizację osoby skazanej, uznaje wyrok i wykonuje karę".

1 — Język oryginału: angielski.

2 — Decyzja ramowa Rady z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27).

5. Artykuł 7 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 zawiera wykaz 32 przestępstw, w przypadku których warunek podwójnej karalności nie podlega weryfikacji na potrzeby uznania wyroku lub wykonania kary.

6. Artykuł 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 przewiduje, że „[w] odniesieniu do przestępstw innych niż określone w ust. 1 państwo wykonujące może uzależnić uznanie wyroku i wykonanie kary od tego, czy odnoszą się one do czynów stanowiących przestępstwo także w świetle prawa państwa wykonującego, niezależnie od znamion przestępstwa, czy jego opisu".

7. Artykuł 9 decyzji ramowej 2008/909 zawiera wykaz podstaw odmowy uznania wyroku i wykonania kary. Istotna w niniejszej sprawie jest podstawa wymieniona w lit. d), zgodnie z którą właściwy organ państwa wykonującego może odmówić uznania wyroku i wykonania kary, jeżeli „w przypadku, o którym mowa w art. 7 ust. 3, […] wyrok odnosi się do czynów, które zgodnie z prawem państwa wykonującego nie stanowiłyby przestępstwa. W odniesieniu do podatków lub opłat, ceł i obrotu dewizowego nie odmawia się jednak wykonania wyroku na tej podstawie, że prawo państwa wykonującego nie nakłada tego samego rodzaju podatków lub opłat albo też nie zawiera tego samego rodzaju przepisów dotyczących podatków, opłat, ceł oraz obrotu dewizowego, co prawo państwa wydającego".

B – *Prawo krajowe*

8. Decyzja ramowa 2008/909 została przetransponowana do prawa Republiki Słowackiej ustawą nr 549/2011 – zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii (ustawą w sprawie uznawania i wykonywania orzeczeń skazujących na karę pozbawienia wolności w Unii Europejskiej). Transponując art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909, Republika Słowacka zdecydowała się utrzymać warunek podwójnej karalności za przestępstwa objęte tym przepisem.

9. Zgodnie z § 4 ust. 1 ustawy nr 549/2011 uznanie i wykonanie wyroku w Republice Słowackiej jest co do zasady możliwe, jeżeli czyn, w związku z którym wydano wyrok, stanowi przestępstwo również według prawa słowackiego. Na mocy § 16 ust. 1 lit. b) ustawy nr 549/2011 „sąd odmawia uznania i wykonania orzeczenia, jeżeli okoliczności faktyczne, na podstawie których wydano to orzeczenie, nie stanowią przestępstwa według prawa słowackiego […]".

10. Przestępstwo polegające na utrudnianiu wykonania decyzji administracyjnej występuje zarówno w prawie słowackim, jak i w prawie czeskim. Definicja tego przestępstwa jest niemalże identyczna w obu porządkach prawnych.

11. Zgodnie z § 337 ust. 1 lit. a) ustawy nr 40/2009 Sb. – trestní zákoník (czeski kodeks karny), „[k]to czyni niemożliwym lub znacznie utrudnionym wykonanie orzeczenia sądowego lub decyzji innego organu władzy, poprzez prowadzenie działalności, która została jej zakazana w takim orzeczeniu lub takiej decyzji lub w odniesieniu do której cofnięto jej odpowiednie uprawnienia na podstawie innego przepisu bądź w odniesieniu do której utraciła ona odpowiednie uprawnienia, podlega karze pozbawienia wolności do lat dwóch".

12. Zgodnie z § 348 ust. 1 lit. d) ustawy nr 300/2005 Z.z., Trestný zákon (słowacki kodeks karny), „[k]to czyni niemożliwym lub znacznie utrudnionym wykonanie orzeczenia sądowego lub decyzji innego organu władzy poprzez prowadzenie działalności, której dotyczy orzeczenie sądowe lub decyzja innego organu państwa zakazujące tej działalności, podlega karze pozbawienia wolności do lat dwóch".

13. Warunek podwójnej karalności był już przedmiotem analizy w dwóch orzeczeniach Najvyšši súd Slovenskej republiky (sądu najwyższego Republiki Słowackiej, zwanego dalej „NS"), o których jest mowa w postanowieniu odsyłającym. Oba orzeczenia dotyczyły przekazywania osób skazanych oraz stosowania warunku podwójnej karalności w podobnych okolicznościach faktycznych – uznania na Słowacji orzeczenia skazującego wydanego w Republice Czeskiej za przestępstwo utrudniania wykonania decyzji administracyjnej. Orzeczenia te nie zostały jednak wydane w szczególnym kontekście decyzji ramowej 2008/909, ale na gruncie poprzednich przepisów mających zastosowanie w czasie istotnym dla okoliczności faktycznych sprawy.

14. W 2010 r. NS orzekł, że warunek podwójnej karalności nie został spełniony w odniesieniu do przestępstwa rozpatrywanego w tamtej sprawie, czyli utrudniania wykonania decyzji administracyjnej. Powodem ku temu była tak zwana analiza warunku podwójnej karalności in concreto, która doprowadziła NS do wniosku, że w prawie słowackim brakuje jednego ze znamion przestępstwa: czeski wyrok, który miał zostać uznany, nie odnosił się do decyzji wydanej przez organ słowacki [3].

15. Następnie NS zajął jednak odmienne stanowisko. W innej sprawie orzekł, że wynik analizy warunku podwójnej karalności in concreto był w rzeczywistości pozytywny w odniesieniu do przestępstwa polegającego na utrudnianiu wykonania decyzji administracyjnej. Sąd najwyższy Republiki Słowackiej uznał, że chroniony interes Republiki Czeskiej, który został naruszony poprzez utrudnianie wykonania czeskiej decyzji administracyjnej, należy analizować w drodze analogii tak, jakby był to interes państwa słowackiego. Innymi słowy, fakt, że przestępstwo nie dotyczyło decyzji administracyjnej wydanej przez organ słowacki, lecz decyzji administracyjnej wydanej przez organ czeski, nie oznacza, że warunek podwójnej karalności nie został spełniony [4].

III – **Okoliczności faktyczne, postępowanie główne i pytanie prejudycjalne**

16. W dniu 12 lutego 2014 władze miasta Przerów (Republika Czeska) nałożyły na J. Grundzę zakaz prowadzenia pojazdów silnikowych. W dniu 9 marca 2014 r. J. Grundza dokonał kradzieży w Republice Czeskiej. W dniu 9 sierpnia 2014 r. J. Grundza prowadził pojazd silnikowy w Pradze i został zatrzymany. W dniu 28 sierpnia 2014 r. został uznany winnym popełnienia przestępstwa utrudniania wykonania decyzji administracyjnej. Wreszcie, w dniu 3 października 2014 r. został skazany na łączną [5] karę 15 miesięcy pozbawienia wolności za kradzież i utrudnianie wykonania decyzji administracyjnej.

17. Następnie właściwy czeski organ sądowy wystąpił, na podstawie decyzji ramowej 2008/909, z wnioskiem o uznanie prawomocnego wyroku przeciwko J. Grundzy oraz o wykonanie orzeczonej wobec niego kary na Słowacji.

18. Po zbadaniu tego wniosku i uwzględnieniu rozbieżnego orzecznictwa słowackiego sądu najwyższego w przedmiocie oceny warunku podwójnej karalności, o którym była mowa powyżej, sąd odsyłający powziął wątpliwość, czy w niniejszej sprawie został spełniony warunek podwójnej karalności z uwagi na fakt, iż decyzja, której wykonanie zostało utrudnione, została wydana przez organ czeski.

3 — Wyrok NS z dnia 26 stycznia 2010 r., sp. Zn. 2 Urto 1/2011, opublikowany w Zbierka stanovísk NS a súdov SR, część 2/2011, nr 17, s. 9, dostępny na stronie internetowej pod adresem: http://www.supcourt.gov.sk/data/files/88_stanoviska_rozhodnutia_2_2011.pdf.

4 — Postanowienie NS z dnia 5 września 2012 r., sp. zn. 3 Urto 1/2012, dostępne na stronie internetowej pod adresem: http://www.supcourt.gov.sk/data/att/23S02_subor.pdf.

5 — W prawie czeskim sąd, który orzeka „karę łączną" („souhrnný trest"), w jednym wyroku wymierza karę za dwa lub kilka przestępstw popełnionych przez tego samego sprawcę. Sąd uchyla sentencję wcześniejszego wyroku (wyroków) dotyczącą kary, a następnie dokonuje swoistej „inkorporacji" już orzeczonej kary (kar) do nowego wyroku.

19. W tych okolicznościach Krajský súd v Prešove (sąd rejonowy w Preszowie) zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości z następującym pytaniem:

„Czy art. 7 ust. 3 i art. 9 ust. 1 lit. d) decyzji ramowej [2008/909] należy interpretować w ten sposób, że przesłanka podwójnej karalności jest spełniona wyłącznie wtedy, gdy czyn, w związku z którym zostało wydane mające zostać uznane orzeczenie, stanowi w świetle konkretnej oceny (in concreto) przestępstwo także w świetle prawa państwa wykonującego (niezależnie od znamion przestępstwa lub jego opisu), czy też do tego, by przesłanka ta była spełniona, wystarczy, że czyn ten stanowi ogólnie (in abstracto) przestępstwo także w świetle prawa państwa wykonującego?”.

20. Uwagi na piśmie zostały przedłożone przez rządy austriacki, czeski, słowacki i szwedzki oraz Komisję. Rządy czeski i słowacki oraz Komisja przedstawiły swoje stanowiska ustne na rozprawie, która odbyła się w dniu 25 maja 2016 r.

IV – **Ocena**

A – *Wprowadzenie: uwaga terminologiczna*

21. Wszystkie państwa członkowskie, które przedstawiły uwagi w niniejszej sprawie, oraz Komisja zgadzają się co do tego, że warunek podwójnej karalności został w niniejszej sprawie spełniony. Do takiego wniosku doprowadziły ich jednak różne sposoby myślenia.

22. Pytanie przedłożone przez sąd krajowy opiera się na terminologicznym rozróżnieniu między ocenami warunku podwójnej karalności in abstracto i in concreto.

23. Terminologia ta jest często stosowana w doktrynie prawa karnego. Konkretne i precyzyjne znaczenie tych pojęć (in concreto i in abstracto) jest jednak mniej jasne. Wydaje się, że poszczególni autorzy rozumieją je odmiennie [6].

24. Próbując znaleźć wspólny mianownik w różnych definicjach, można chyba stwierdzić, że ocena warunku podwójnej karalności in abstracto wymaga zbadania, czy zachowanie i czyny, których dotyczy wyrok państwa wydającego, stanowiłyby przestępstwo, gdyby do ich popełnienia doszło na terytorium państwa wykonującego.

25. Wydaje się, że ocena warunku podwójnej karalności in concreto wymaga znacznie więcej, w tym spełnienia innych przesłanek odpowiedzialności karnej określonych w przepisach państwa wykonującego, takich jak wiek czy stan zdrowia psychicznego oskarżonego, jak też uwzględnienia innych okoliczności faktycznych, w których czyn został popełniony.

26. Uwagi na piśmie oraz dyskusja, która wynikła na rozprawie, pokazują, że między państwami członkowskimi występują znaczne różnice, jeżeli chodzi o dokładne rozumienie pojęć in concreto i in abstracto w kontekście warunku podwójnej karalności.

6 — Zobacz na przykład M. Plachta, The Role of Double Criminality in International Cooperation in Penal Matters, w: *Double Criminality: Studies in International Criminal Law*, ed. N. Jareborg, Kriminalistik Institut 1989, s. 105; W. van Ballegooij, *The Nature of Mutual Recognition in European Law: Re-Examining the Notion from an Individual Rights Perspective with a View to Its Further Development in the Criminal Justice Area*, Intersentia 2015, s. 127; D. Flore, Reconnaissance mutuelle, double incrimination et territorialité, w: *La reconnaissance mutuelle des décisions judiciaires pénales dans l'union européenne*, Éditions de l'Université de Bruxelles 2001, s. 69; N. Keijzer, The Double Criminality Requirement, w: *Handbook on the European Arrest Warrant*, ed. R. Blekxtoon i in., T.M.C. Asser Press 2005, s. 137; G. Cahin, *La double incrimination dans le droit de l'extradition*, RGDIP 2013, nr 3, s. 586; I. Cameron, Double criminality under pressure, w: *Festskrift Till Per Ole Träskman, Norstedts Juridik AB*, 2011, s. 124.

27. Podczas dyskusji wyjaśniło się także, że rozróżnienie między oceną warunku podwójnej karalności in abstracto a in concreto nie jest wyborem jednego z dwóch rozwiązań, ale raczej można do niego podejść elastycznie. Rozróżnienie to opiera się na poziomie abstrakcji wybranym do analizy warunku podwójnej karalności. Można uznać, że na najwyższym poziomie abstrakcji istotny jest sam niemoralny charakter czynu: dany czyn jest traktowany jako zły w obu systemach. Dalej wyróżnia się podstawowe znamiona przestępstwa. Jeszcze dalej na skali abstrakcji można wziąć pod uwagę wszystkie pozostałe przesłanki odpowiedzialności karnej, w tym na przykład wiek czy występowanie okoliczności wyjątkowych (lub ich brak), ale także surowość sankcji karnych. Na najniższym poziomie abstrakcji (lub raczej na najwyższym poziomie konkretyzacji) istotne są także wszystkie poszczególne okoliczności faktyczne czynu. W istocie wymaga się tutaj, aby czyn i jego kwalifikacja prawna w obu rozpatrywanych systemach prawnych były praktycznie identyczne.

28. Gdzie więc należy wytyczyć linię podziału między ocenami in abstracto i in concreto? Uważam, zgadzając się w tym względzie ze stanowiskiem Komisji przedstawionym na rozprawie, że spieranie się o te dwa pojęcia i ich konkretną treść nie jest chyba do końca użyteczne dla celów udzielenia sądowi krajowemu przydatnej odpowiedzi w niniejszej sprawie. Ponadto, wobec odmiennego podejścia interweniujących państw członkowskich w przedmiocie tego, jak dokładnie należy interpretować pojęcia in abstracto i in concreto, przyklejanie terminologicznych etykietek może być mylące, ponieważ zawsze będą one rozumiane różnie.

29. Z tych względów analiza, jakiej dokonam w niniejszej opinii, będzie funkcjonalna i oderwana od tych pojęć. Zasugerowana przeze mnie odpowiedź dla sądu krajowego będzie oparta na funkcjonowaniu warunku podwójnej karalności w kontekście wewnątrzunijnego systemu współpracy sądowej w sprawach karnych, a przede wszystkim w kontekście decyzji ramowej 2008/909.

30. Przed przystąpieniem do tej funkcjonalnej analizy warto jednak przyjrzeć się pokrótce ewolucji koncepcji podwójnej karalności w prawie międzynarodowym i prawie Unii. Prześledzenie tej ewolucji pozwala zrozumieć, co decyzja ramowa 2008/909 miała osiągnąć.

B – *Ewolucja warunku podwójnej karalności*

31. Warunek podwójnej karalności zasadniczo uzależnia możliwość wykonania jurysdykcji ekstraterytorialnej państwa od karalności danego zachowania zarówno w prawie, które ma zastosowanie w miejscu popełnienia czynu, jak i w prawie państwa wymierzającego karę za czyn[7]. Wiąże się on z zasadą legalności, a konkretniej z zasadą określoności kar (nulla poena sine lege).

32. Podwójna karalność jest tradycyjnym warunkiem ekstradycji. Chociaż instrumenty prawa międzynarodowego mogą wymieniać konkretne przestępstwa, które będą podlegać ekstradycji, ekstradycja często będzie uzależniona od spełnienia dodatkowego wymogu, którym jest karalność przestępstwa w porządkach prawnych obu zainteresowanych państw[8].

33. Warunek podwójnej karalności jest nieodłącznym elementem zasad suwerenności, wzajemności i zakazu ingerencji, które stanowią podstawy współpracy między państwami zawarte w instrumentach prawa międzynarodowego publicznego. Zasadniczo celem tej współpracy jest unikanie ingerencji w wewnętrzne sprawy danego państwa[9].

7 — I. Cameron, Double criminality under pressure, w: *Festskrift Till Per Ole Träskman, Norstedts Juridik AB*, 2011, s. 122.

8 — J.M. Thouvenin, L'extradition, w: *Droit international pénal*, ed. Ascensio, Decaux, Pellet, Pedone, Paris, wyd. 2 poprawione, 2012, s. 1123.

9 — P. Daillier i A. Pellet, *Droit international public*, LGDJ, Paris, wyd. 7, 2008, s. 515, pkt 337.

34. Z kolei system wewnątrzunijnej współpracy sądowej w sprawach karnych opiera się przede wszystkim na zasadzie wzajemnego uznawania [10]. W ramach tego systemu porządki prawne różnych państw członkowskich są otwarte na siebie w oparciu o zwiększone wzajemne zaufanie do poszczególnych systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych.

35. W praktycznym wymiarze oznacza to, że po wydaniu orzeczenia sądowego w jednym państwie członkowskim „jest ono uznawane i wykonywane w innych państwach członkowskich szybko i sprawnie, tak jak gdyby było to orzeczenie krajowe” [11].

36. Zasada wzajemnego uznawania doprowadziła między innymi do utworzenia wykazu przestępstw karnych, w odniesieniu do których zrezygnowano z kontroli warunku podwójnej karalności, w rezultacie czego jego spełnienie *nie będzie* sprawdzane.

37. Odejście, chociaż częściowe, od wymogu podwójnej karalności stanowi jakościową zmianę rozwiązań, na których opierały się instrumenty prawa międzynarodowego publicznego. Rozwiązanie takie pojawiło się po raz pierwszy w decyzji ramowej 2002/584 w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi [12], a następnie zostało zastosowane w szeregu innych aktach prawa Unii [13], w tym w decyzji ramowej 2008/909.

38. Decyzja ramowa 2002/584 zastąpiła system wielostronnej ekstradycji funkcjonujący wcześniej między państwami członkowskimi [14]. Podobnie decyzja ramowa 2008/909 zastąpiła kilka instrumentów prawa międzynarodowego w celu zwiększenia poziomu współpracy między państwami członkowskimi.

39. Instrumentami prawa międzynarodowego, które poprzedzały decyzję ramową 2008/909, były Konwencja o przekazywaniu osób skazanych, Konwencja między państwami członkowskimi Wspólnot Europejskich w sprawie wykonywania zagranicznych postanowień w sprawach karnych i Europejska konwencja o międzynarodowej ważności wyroków karnych [15]. Wszystkie te instrumenty zawierały postanowienia dotyczące podwójnej karalności [16].

10 — Motyw 1 decyzji ramowej 2008/909. Zobacz także opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:319, pkt 13).

11 — M. Plachta, Cooperation in Criminal Matters in Europe, w: *Bassiouni, International Criminal Law, Third Edition, Vol. II Multilateral and Bilateral Enforcement Mechanisms*, ed. M. Nijhoff, 2008, s. 458. Zobacz także motyw 5 decyzji ramowej 2008/909.

12 — Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 (Dz.U. 2009, L 81, s. 24). W przedmiocie ważności decyzji ramowej 2002/584 w zakresie, w jakim zwalnia ona z weryfikacji warunku podwójnej karalności przestępstw wymienionych w przepisie równoważnym do art. 7 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909, zob. wyrok z dnia 3 maja 2007, Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2007:261, pkt 48–61).

13 — Artykuł 3 ust. 2 decyzji ramowej Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych (Dz.U. 2003, L 196, s. 45); art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty (Dz.U. 2006, L 328, s. 59); art. 5 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym (Dz.U. 2005, L 76, s. 16); art. 10 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych (Dz.U. 2008, L 337, s. 102); art. 14 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2009/829/WSiSW z dnia 23 października 2009 r. w sprawie stosowania przez państwa członkowskie Unii Europejskiej zasady wzajemnego uznawania do decyzji w sprawie środków nadzoru stanowiących alternatywę dla tymczasowego aresztowania (Dz.U. 2009, L 294, s. 20).

14 — Zobacz wyroki: z dnia 28 sierpnia 2015 r., Minister for Justice and Equality (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 27, 28 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 6 października 2009 r., Wolzenzburg (C-123/08, EU:C:2009:616, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

15 — Zobacz art. 26 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909.

16 — Artykuł 3 ust. 1 lit. e) Konwencji o przekazywaniu osób skazanych z dnia 21 marca 1983 r., ETS nr 112; art. 5 akapit pierwszy lit. b) Konwencji między państwami członkowskimi Wspólnot Europejskich w sprawie wykonywania zagranicznych postanowień w sprawach karnych z dnia 13 listopada 1991 r.; art. 4 ust. 1 Europejskiej konwencji o międzynarodowej ważności wyroków karnych z dnia 28 maja 1970 r., ETS nr 70.

40. Należy pamiętać o tych zmianach historycznych podczas rozważań dotyczących funkcji warunku podwójnej karalności w decyzji ramowej 2008/909. Funkcjonowanie tej zasady w ramach decyzji ramowej 2008/909 nie powinno prowadzić do mniej rozwiniętych lub bardziej kłopotliwych interakcji między państwami członkowskimi w porównaniu do wcześniejszego mniej zintegrowanego systemu opartego na wspomnianych instrumentach prawa międzynarodowego.

C – *Funkcjonowanie warunku podwójnej karalności w kontekście decyzji ramowej 2008/909*

41. W swoim pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający pyta w istocie, jaki poziom abstrakcji lub uogólnienia należy przyjąć w odniesieniu do danego czynu karalnego w celu oceny spełnienia warunku podwójnej karalności na gruncie decyzji ramowej 2008/909. W ujęciu bardziej szczegółowym pytanie ma na celu ustalenie, czy art. 7 ust. 3 i art. 9 ust. 1 lit. d) decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że warunek podwójnej karalności jest spełniony, gdy:

a) wniosek o uznanie wyroku i wykonanie kary został złożony w związku z czynami, które w państwie wydającym zostały uznane za przestępstwo „utrudniania wykonania decyzji administracyjnej", oraz gdy

b) przestępstwo o podobnych znamionach istnieje także w prawie państwa wykonującego, ale gdy

c) prawo, czy raczej orzecznictwo, państwa wykonującego uzależnia stwierdzenie przestępstwa od wydania decyzji administracyjnej przez jeden z jego organów.

42. Na wstępie należy przypomnieć, że funkcjonowanie decyzji ramowej 2008/909 oraz kontrola spełnienia warunku podwójnej karalności zależą od tego, czy dane przestępstwo zostało wymienione w wykazie, o którym mowa w art. 7 ust. 1. W przypadku przestępstw umieszczonych w tym wykazie sądy państwa wykonującego co do zasady[17] nie mogą badać w momencie uznawania wyroku i wykonywania kary orzeczonej w państwie wydającym, czy warunek podwójnej karalności został spełniony.

43. Przestępstwo utrudniania wykonania decyzji administracyjnej nie figuruje w tym wykazie.

44. Jeżeli dane przestępstwo nie znajduje się w wykazie z art. 7 ust. 1, warunek podwójnej karalności może zostać poddany analizie. To, czy ów warunek podwójnej karalności został spełniony, może, ale nie musi być badane. Państwa członkowskie mogą więc zdecydować, czy będą stosować warunek podwójnej karalności do przestępstw niewymienionych w art. 7 ust. 1.

45. Słowacja skorzystała z takiej możliwości. W związku z tym przy rozpatrywaniu wniosków o przekazanie osób skazanych w innych państwach członkowskich słowackie sądy muszą dokonać weryfikacji spełnienia tego warunku.

46. W tym kontekście w celu przekazania sądowi odsyłającemu przydatnych informacji na temat kryteriów mających zastosowanie do oceny podwójnej karalności w pierwszej kolejności dokonam analizy elementów, które należy uwzględnić przy takiej ocenie (1), a następnie zajmę się konkretną kwestią chronionego interesu państwa, który powstaje w niniejszej sprawie (2).

17 — Chyba że dane państwo członkowskie złożyło odmienne oświadczenie zgodnie z art. 7 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909.

1. W przedmiocie elementów istotnych dla oceny podwójnej karalności

47. Artykuł 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 określa zakres oceny podwójnej karalności, ustanawiając wymóg, aby właściwy organ dokonywał weryfikacji, czy dane *czyny* stanowią *przestępstwo* także w rozumieniu prawa państwa wykonującego, *niezależnie od znamion przestępstwa* czy *jego opisu*.

48. Należy wyróżnić dwa elementy. Po pierwsze, poprzez podkreślenie elastyczności, z jaką należy podchodzić do *znamion* przestępstwa, art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 daje wyraźnie do zrozumienia, że nie wszystkie znamiona przestępstwa, określone w prawach, odpowiednio, państwa wydającego i państwa wykonującego, muszą się dokładnie pokrywać.

49. Po drugie, nalegając na elastyczność w odniesieniu do *opisu* przestępstwa karnego, art. 7 ust. 3 decyzji ramowej daje też wyraźnie do zrozumienia, że nazwa lub kwalifikacja przestępstwa nie musi być identyczna w państwie wydającym i państwie wykonującym.

50. Natomiast tym, co art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 podkreśla jako istotne i rzeczywiście decydujące, jest pokrywanie się z jednej strony podstawowych *okoliczności faktycznych* przestępstwa przedstawionych w wyroku państwa wydającego, a z drugiej strony definicji przestępstwa zawartej w prawie państwa wykonującego.

51. Ocena podwójnej karalności wymaga więc zasadniczo dwóch etapów: 1) *delokalizacji*, która oznacza uwzględnienie podstawowych cech czynu popełnionego w państwie wydającym i potraktowanie tego czynu tak, jak gdyby miał on miejsce w państwie wykonującym, oraz 2) *subsumpcji* tych podstawowych okoliczności faktycznych do jakiegokolwiek pasującego przestępstwa zdefiniowanego w prawie państwa wykonującego.

52. Innymi słowy, pytania, które powinien zadać organ sądowy państwa wykonującego w ramach tego „przeniesienia", są następujące: czy czyny, w sprawie których zapadł wyrok w państwie wydającym, mogą zostać przyporządkowane do jakiegokolwiek przestępstwa przewidzianego w prawie karnym państwa wykonującego? Czy czyn taki zostałby uznany za karalny, gdyby został popełniony na terytorium państwa wykonującego?

53. Uważam, że przy udzielaniu odpowiedzi na te pytania i określaniu czynu, który ma zostać przeniesiony (czynów, które mają zostać przeniesione), pytania należy te rozpatrywać na względnie wysokim poziomie abstrakcji. Pożądana jest zgodność między podstawowymi *okolicznościami faktycznymi*, które organy sądowe państwa wydającego uznały za istotne dla skazania przestępcy, a *znamionami* przestępstwa określonymi w prawie karnym państwa wykonującego.

54. Natomiast brzmienie art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 („niezależnie od znamion przestępstwa czy jego opisu") wyjaśnia, że nie jest konieczna tożsamość normatywnych definicji przestępstwa w systemach prawnych państw wydającego i wykonującego [18].

55. Oczywiście w wielu przypadkach dość łatwo będzie stwierdzić zgodność już na poziomie normatywnym. Wydaje się, że jest tak w tym przypadku. Przestępstwo polegające na utrudnianiu wykonania decyzji administracyjnej zostało zdefiniowane prawie identycznie w kodeksach karnych czeskim i słowackim. W pozostałych przypadkach jednak dane przestępstwo w państwie wykonującym może być rozumiane nieco inaczej niż przestępstwo w państwie wydającym. Znamiona obu przestępstw

18 — Odnosząc się ponownie do przykładu ekstradycji, w kontekście której w przeszłości pojawił się warunek podwójnej karalności, istotne znaczenie może mieć to, iż Modelowy traktat o ekstradycji ONZ wyraźnie przewiduje w art. 2 ust. 2, że „przy ustalaniu, czy przestępstwo jest przestępstwem karalnym na mocy porządków prawnych obu stron, nie ma znaczenia, czy: a) porządki prawne stron umieszczają czyny lub zaniechania stanowiące przestępstwo w ramach tej samej kategorii przestępstwa lub posługują się w odniesieniu do przestępstwa tą samą terminologią; b) zgodnie z porządkami prawnymi stron znamiona przestępstwa są różne, co oznacza, że należy uwzględnić całość czynów lub zaniechań przedstawionych przez państwo wnioskujące" (Modelowy traktat o ekstradycji, A/RES/45/116, 14 grudnia 1990 r.).

mogą nie być dokładnie takie same. Albo też znamiona mogą być raczej podobne, ale przestępstwa mogą być nazwane nieco inaczej w odpowiednich systemach prawnych. Ponadto w kodeksach karnych definicja „pierwszego" przestępstwa może być dość wąska i może stanowić część szerszej kategorii przestępstw, które należy analizować łącznie na potrzeby badania warunku podwójnej karalności.

56. Jednakże, jak już podkreślono, jest dość jasne, że planowane przeniesienie przestępstwa przewidzianego w państwie wydającym na grunt państwa wykonującego ma odbywać się „na skos" (subsumpcja podstawowych okoliczności faktycznych z państwa wydającego pod przepisy państwa wykonującego), a nie „horyzontalnie" (kiedy to należałoby poszukiwać zgodności między definicjami normatywnymi przestępstwa w obu państwach).

57. Aby podać bardziej konkretny przykład, można uznać, że w niniejszej sprawie J. Grundzy do przeniesienia kwalifikuje się podstawowy opis czynu, który można po prostu ująć jako czyn osoby prowadzącej pojazd silnikowy mimo wydania wobec niej decyzji administracyjnej zakazującej jej takiego zachowania.

58. Następnie rodzi się pytanie: czy taki czyn byłby także karalny na gruncie przepisów państwa wykonującego, gdyby został popełniony na jego terytorium? W kontekście Słowacji wydaje się, że odpowiedź powinna być twierdząca.

59. Jednakże delokalizacja i subsumpcja mogą zasadniczo iść dalej i spowodować zmianę kwalifikacji przestępstwa w rozumieniu przepisów państwa wykonującego. Przykład podany przez rząd czeski na rozprawie dobrze ilustruje to podejście. Dotyczy on przestępstwa „prowadzenia pojazdu bez uprawnień" na gruncie niemieckiego kodeksu karnego [19]. Wydaje się, że zgodnie z niemieckim prawem karnym czyn popełniony przez J. Grundzę prawdopodobnie zostałby uznany nie za „utrudnianie wykonania decyzji administracyjnej", ale za „prowadzenie pojazdu bez uprawnień". Jednakże w mojej ocenie nawet w tym przypadku warunek podwójnej karalności z art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 byłby spełniony. Zmiany kwalifikacji prawnej czynu są wyraźnie przewidziane i dopuszczone przez treść tego przepisu przy przenoszeniu przestępstw karnych z jednego systemu prawnego do innego.

60. Innymi słowy, w mojej ocenie podejście, które należy przyjąć do oceny podwójnej karalności na gruncie decyzji ramowej 2008/909, polega na uogólnieniu na wyższym poziomie abstrakcji zachowania, które było przedmiotem oceny i wyroku sądu państwa wydającego. To uogólnienie wymaga pewnej elastyczności w procesie przenoszenia, podczas którego dany czyn jest analizowany w odniesieniu do różnych możliwych definicji przestępstwa w państwie wykonującym.

61. Ponadto sugestię, że ocena podwójnej karalności wymaga znacznego poziomu abstrakcji, potwierdza raczej ograniczony zakres informacji przekazywanych przez właściwe organy państwa wydającego przy użyciu standardowego formularza określonego w załączniku I do decyzji ramowej 2008/909.

62. Poziom informacji, które należy przekazać, zależy od tego, czy wniosek o uznanie wyroku i wykonanie kary dotyczy przestępstw wymienionych w art. 7 ust. 1 [pkt 1 i 2 części h) załącznika I], czy też innych (niewymienionych tam) przestępstw [pkt 1 i 3 części h) załącznika I].

63. Jednakże nawet w przypadku przestępstw niewymienionych w wykazie, które mogą zostać poddane kontroli warunku podwójnej karalności, standardowe informacje, które należy przekazać, są dość podstawowe. Jak zaznaczył rząd szwedzki w swoich uwagach na piśmie, taka ograniczona ilość informacji z pewnością nie pozwoli na pełną ocenę sprawy.

19 — Zobacz § 21 ust. 1 Straßenverkehrsgesetz (ustawy o ruchu drogowym) (StVG) (BGBl. 2003 I, s. 310, 919), dotyczący przestępstwa „Fahren ohne Fahrerlaubnis" („Prowadzenie pojazdu bez uprawnień"). „1) Kto: 1. prowadzi pojazd, nie mając do tego uprawnienia, lub mimo zakazu prowadzenia pojazdu […], podlega karze pozbawienia wolności do jednego roku lub karze grzywny […]".

64. Podsumowując, w systematyce prawa karnego mogą występować pojedyncze różnice, ale te szczegóły nie mają znaczenia dla oceny warunku podwójnej karalności. Istotne jest ustalenie, czy gdyby dany czyn został popełniony na terytorium wykonującego państwa członkowskiego, również byłby karalny jako taki w tym państwie.

65. Należy szczególnie podkreślić wyrażenie *karalny jako taki*, w odróżnieniu od sytuacji, w której, w razie wszczęcia postępowania karnego, osoba skazana zostałaby uznana winną i skazana również wówczas, gdyby proces został przeprowadzony na mocy przepisów państwa wykonującego.

66. W tym kontekście pragnę zauważyć, że celem decyzji ramowej 2008/909 jest ułatwianie reintegracji społecznej osób skazanych poprzez umożliwienie im odbycia kary w innym państwie członkowskim.

67. Oznacza to, że jej celem jest przenoszenie skazanych już osób i ich społeczna reintegracja. Nie jest nim z pewnością podważanie prawomocnych orzeczeń i przeprowadzanie nowych procesów karnych w wykonującym państwie członkowskim. Nie bez powodu współpraca określona w decyzji ramowej 2008/909 może zostać nawiązana *dopiero po* przeprowadzeniu procesu i wydaniu *prawomocnego* wyroku w państwie wydającym.

68. W tym kontekście warunek podwójnej karalności z art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 należy prawidłowo postrzegać jako wentyl bezpieczeństwa, z którego państwo wykonujące może skorzystać, aby odmówić wykonania wyroku skazującego za czyn, który nie jest *jako taki* karalny w jego porządku prawnym. Innymi słowy, państwo członkowskie nie może zostać zobowiązane do uznania i wykonania kary za zachowanie, którego państwo i jego społeczeństwo nie traktują jako moralnie złe i które w związku z tym należałoby penalizować [20].

2. W przedmiocie znaczenia szczególnego chronionego interesu państwa

69. Jak już wskazano powyżej, ocena warunku podwójnej karalności w kontekście decyzji ramowej 2008/909 wymaga delokalizacji stanu faktycznego, przeprowadzanej na wysokim poziomie abstrakcji, oraz jego subsumpcji pod normy prawa karnego państwa wykonującego.

70. Logiczne jest, że owo przeniesienie zostanie przeprowadzone również z uwzględnieniem szczególnego interesu państwa, które ma do czynienia z danym przestępstwem. Na potrzeby definicji czynu podlegającego przeniesieniu interes państwa nie może być traktowany jako *konkretny* interes narodowy *konkretnego* państwa (czyli państwa wydającego), ale raczej jako *pewien* interes państwa, który zostanie oceniony wraz z innymi podstawowymi znamionami danego czynu na gruncie prawa karnego państwa wykonującego.

71. Można łatwo stwierdzić, że w szczególnych i raczej skrajnych przypadkach możliwe są wyjątki dla nieograniczonego przenoszenia odpowiednich interesów państwa wydającego i państwa wykonującego. Jednakże w odniesieniu do znacznej większości innych przestępstw, w tym polegających na utrudnianiu wykonania decyzji administracyjnej, system wzajemnego uznawania może funkcjonować wyłącznie wówczas, gdy rzeczywiście chronionym dobrem jest powaga „decyzji administracyjnych", a nie tylko „powaga decyzji wydanych wyłącznie przez władze państwa członkowskiego X".

72. Takie rozumienie znaczenia art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 potwierdzają także dwa kolejne argumenty systemowe.

20 — Oczywistymi przykładami w tej kategorii będą czyny, które mogą być traktowane jako przestępstwa w jednym państwie członkowskim, ale w innym państwie już nie, na przykład eutanazja czy negowanie holokaustu. To samo dotyczy w mojej ocenie czynów, które są traktowane jako przestępstwa w jednym państwie, a w innym jako zwykłe wykroczenia administracyjne (to jest ścigane w trybie administracyjnym, a nie karnym).

73. Po pierwsze, pragnę zauważyć, że niektóre z przestępstw wymienionych w art. 7 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 (w odniesieniu do których warunek podwójnej karalności został zniesiony) wyraźnie mają na celu ochronę konkretnego interesu państwa, przeciwko któremu zostały popełnione. Należy do nich na przykład sabotaż, korupcja, fałszowanie pieniędzy, udzielanie pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy lub w nielegalnym pobycie, fałszowanie dokumentów urzędowych i obrót takimi dokumentami lub fałszowanie środków płatniczych.

74. Po drugie, art. 9 ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2008/909 przewiduje możliwość odmowy uznania wyroku i wykonania kary, jeżeli warunek podwójnej karalności nie został spełniony. Stanowi on jednak, że „[…] w odniesieniu do podatków lub opłat, ceł i obrotu dewizowego nie odmawia się jednak wykonania wyroku na tej podstawie, że prawo państwa wykonującego nie nakłada tego samego rodzaju podatków lub opłat albo też nie zawiera tego samego rodzaju przepisów dotyczących podatków, opłat, ceł oraz obrotu dewizowego, co prawo państwa wydającego".

75. Oba te przepisy potwierdzają w mojej ocenie wniosek, że wzajemne uznawanie w kontekście decyzji ramowej 2008/909 powinno zasadniczo być ważniejsze od partykularnych interesów państwa członkowskiego. Ostatecznie czy nie to właśnie jest istotą wzajemnego uznawania i poszanowania?

76. W świetle powyższych rozważań uważam, że art. 7 ust. 3 i art. 9 ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że warunek podwójnej karalności jest spełniony, jeżeli uznanie wyroku i wykonanie kary dotyczy czynu, który, rozpatrywany na względnie wysokim poziomie abstrakcji, jest jako taki karalny na gruncie przepisów prawa państwa wykonującego, niezależnie od jego kwalifikacji prawnej w porządkach prawnych państwa wydającego i państwa wykonującego.

V – **Wnioski**

77. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pytanie przedłożone przez Krajský súd v Prešove (sąd rejonowy w Preszowie) Trybunał odpowiedział w sposób następujący:

Artykuł 7 ust. 3 i art. 9 ust. 1 lit. d) decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że warunek podwójnej karalności jest spełniony, jeżeli uznanie wyroku i wykonanie kary dotyczy czynu, który, rozpatrywany na względnie wysokim poziomie abstrakcji, jest jako taki karalny na gruncie przepisów prawa państwa wykonującego, niezależnie od jego kwalifikacji prawnej w porządkach prawnych państwa wydającego i państwa wykonującego.